תלמוד בבלי · ראשונים · רי״ף · מפרשים · שלטי הגיבורים

שלטי הגיבורים על מנחות

רבי יהושע בועז

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

שלטי הגיבורים על מנחות

רבי יהושע בועז

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/שלטי-הגיבורים-על-מנחות/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף א 4
דף א: 4
דף ב 5
דף ב: 5
דף ג 6
דף ג: 7
דף ד 7
דף ד: 9
דף ה 9
דף ה: 11
דף ו 11
דף ו: 12
דף ז 13
דף ז: 14
דף ח 15
דף ח: 15
דף ט 16
דף יא 16
דף יא: 17
דף יב 17
דף יב: 18
דף יג: 19
דף יד 19

דף א.

וכתב מיי' קטן שבא לטמא את עצמו אין בית דין מצווין להפרישו אלא שאביו מצוה לחנכו בקדוש' וכתב הטור ונ"ל שצריכין להפרישו וכן משמע מלשון שדרשו אמור ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים משמע שצריך להזהירם מלטמא וסמ"ג הוכיח מההוא דפ' חרש כדברי מיי' דלא הוזהרו הגדולים על הקטנים אלא שלא יטמאו אותו בידים:

כן כ' מיי' וסמ"ג והטו' סי' שע"ד כ' ואינו נקרא מת מצוה אלא א"כ מצא ראשו ורובו או שדרה וגולגולת ואם מצא שדרה וגולגולת או ראשו ורובו וקברו חוץ מאבר א' חוזר לטמאות בשביל אותו אבר ובזה חמור מקרובים שאינו מטמא להם אא"כ יהו שלמי כדפרישית ואיזהו מת מצוה כל שמוצאו במקום שאם יקרא המוצאו לישראל לבוא להשתדל בו לא ישמע אותו לבא להשתדל בו אבל אם קורא כהן המוצאו לאחרים לבא ובאין לא יטמא הכהן המוצאו אם יש לו כל צרכו וכמה כל צרכו למאן דקרי ותני עד שיהיה לו שית אלפי גברי ולמאן דמתני אין לו שעור וכן לנשיא מטמא לעולם ולרבו לא יטמא אם יש לו שיעור:

דף א:

[וז"ל הטור אחד האיש ואחד האשה] ומיי' כ' כיון שכהנת אינה מוזהרת על הטומאה גם אין הנשים מצוות לטמאות לקרובים ולא נהירא לא"א ז"ל אלא אשה מצווה לטמאות לקרובים כמו האיש:

ור"ת כתב שיכול ליכנס לבית הקברות לקבור מתו ומיי' וסמ"ג כתבו כרבינו וטור שע"ג כתב לכל אלו מטמא בין לצורך בין שלא לצורך עד שיסתום הגולל אבל משנסתם הגולל שוב אין מטמא להם ובעוד שהכהן מתעסק במתו מות' לטמאות גם לאחרים אבל משפירש לטמאות למתו אסור לטמאות גם לאחרים אפי' בו ביום לפיכך אין לו ליכנס לבית הקברות לקבור מתו אע"פ שבשעה שמכניסו מותר לטמאות לאחרים מ"מ לאחר הקבורה כשחוזר על הקברים מוסיף לו טומאה לפיכך משפחות כהונה עושין להם שכונה בסוף בית הקברות שלא יטמאו בקברים אחרים:

מיי' וסמ"ג פליגי ע"ז וכתבו דאין הכהן מיטמא לשום עצם מעצמות אביו דאינו מטמא לו אלא כשהוא שלם ולא כשהוא חסר והטור כתב דדוקא כשנחסר האבר לאחר מיתתו אינו מטמא לו אבל אם חסר ממנו אבר בחייו ומת מטמא לו אף ע"פ שאינו שלם:

סמ"ג עשין רל"א כתב מצאתי בשם רב"י שבזמן הזה כהן המיטמא בבית הקברות אינו לוקה ומביא ראיה מדתניא במס' שמחות הרי שקבר את מתו ובא מת אחר כל זמן שעוסק בבית הקברות יכול לעסוק בו פירש מן הקבר אם חזר וקברו לוקה דברי ר"ע ר' טרפון אומר כל היום אינו לוקה מפני שאינו מרבה עליו ימי הטומאה ובהלכות גדולות פוסק כר' טרפון וא"כ בזמן הזה מה מרבה טומאה יש כיון שמי חטאת אינה נוהגת ע"כ:

דף ב.

בד"א שאין הקבר מסוים במחיצות גבוהות י' טפחים אבל אם הוא מסוים במחיצות גבוהות י' טפחים או בחריץ עמוק עשרה א"צ להרחיק ממנו אלא ד' טפחים וכן הוכיח סמ"ג מההיא דפ' משוח מלחמה דאם יש מחיצה מותר ועי' בפ"ק דברכות בדין תופס ד' אמות לדברי תורה:

כתבו הרא"ש והטור דדעת רבינו הוא כך דאם סתם הנקב מותר לו ליכנס לבית האחר שהסתימה חוצצת אפי' לא בטלו להיות שם עולמית והני מילי שסתם כל הנקב אבל אם לא סתם כולו אלא מיעטו מטפח אם נתנו להיות שם עולמית ממעט וחוצץ בפני הטומאה שלא תעבור ואם לאו אינו ממעט וכן כתב הראב"ד בהשגות פ' ט"ו מהל' טומאת מת ומיי' פל"ג וסבירא ליה דצריך שיהיה דבר חוצץ בפני הטומאה וגם אין דעתו לפנותו אפי' אם סתמו כולו וסמ"ג כ' כדברי הטור ועיין פי"ג י"ד ט"ו מהל' טומאת מת וסמג עשין רל"א הרבה חילוקין שיש בין חלון לחלון:

דף ב:

סמ"ג הביא דברי רבינו וכתב עליהם והרא"ש היה מחמיר בגוסס שהרי המשנה דוחה שם במס' נזיר בפ' ג' מינין ה"מ לענין טמויי אבל לענין אחולי מחלי ואפי' לרבי יוחנן דאמר משמעות דורשין איכא בינייהו ושמא אין חולק על ריש לקיש בזה שרבנן יהיו אוסרין בגוסס ע"כ והטור כתב דאסור ליכנס בבית שיש בוגוסס ומיי' כ' כרבינו:

קברי נכרים כתב מיי' שמותר לכהן לילך עליהן וכתב סמ"ג הרבה גדולים פוסקים כר"ש בן יוחאי דקברי נכרים אינן מטמאין באהל אבל רבינו יעקב פוסק שאין הלכה כרשב"י שהרי רשב"ג חולק עליו במשנה במס' אהלות וקי"ל בכל מקום ששנה רשב"ג במשנתנו הלכה כמותו והרא"ש ז"ל כתב בתשובה בהא איכא פלוגתא דרבוותא וראיתי להרב ר' מאיר מרוטנבורג שמיחה בכהנים מלילך עליהם והמחמי' תבא עליו ברכה:

וכן אבל העובר דרך שם יכול לילך אחריו לנחמו ומטעם זה קאמר בגמ' שהיו מדלגין על הקברות לילך לקראת מלכי ישראל ונכרים דכיון דרוב ארונות אין בהם פותח טפח אין בו אלא איסורא דרבנן ולדבר מצוה לא אסרו וזה הוא דוקא בימיהם שהיו קוברים בענין שיש ביציאת הקבר פותח טפח אבל האידנא שכולה סתום אפי' יש בו אויר טפח כל כנגדו טמא מן התורה וכן כתבו מיי' וסמ"ג שדין ארונות חליק מדין קבר בזה שאפי' יש בקבר טפח פנוי המאהיל על גביו מלמעלה טמא מן התורה כדין קבר סתום:
וכתב סמ"ג וכגון שהיה נכתב בטעות ביד המוכר:

דף ג.

כתב הטור אסור להשהותו יותר משלשים יום אלא יתקן או יגנז ואפי' קרא בו בדיעבד לא יצא כיון שהוא חסר או יתר אפי' אות אחת וחוזר לראש הסדר ע"כ והוא הולך לשטת אביו ז"ל שכתב בתשובה דהקורא בספר תורה שיש בו חסרות ויתרות או שום טעות הוי ברכה לבטלה וחוזר לקרות בספר כשר אמנם במרדכי דמגילה יש שאין להקפיד בחסרות ויתרות ושם מבואר הלכה למעשה היאך נוהגין בזה וכן בתשובות האחרונים וספר אגור עיין שם:

לשון ריא"ז

ונראה בעיני שבכל ספר מספרי הקדש נאמר כן וכן נראה בעיני שראוי לקרוא בו בס"ת עד שלא הספיק להגיהו אא"כ חסר הספר יריעה אחת שאינו ראוי לקרות בו כמבואר בקונט' הראיות:

בכתיבה בינונית. ואם הכתיבה גסה יתרבה השיעור וכן להיפך אם היא דקה. וכתב הרא"ש דהעמוד שעושין לה בסופה הוא בכלל זה [1]ואין שיעור [בעובי] העמוד א"כ בקל יכול לכוין שיהא בהיקפה ששה כי יעשה עובי העמוד כפי הצורך:

לשון ריא"ז

ובקלף לא נתנו בו שיעור ויעשה כמו שירצה ובלבד שיהא ארכו כהקיפו ורבינו חננאל כתב מצוה מן המובחר לכתוב ס"ת בגויל ומלאכת כתיבת ס"ת צריכה חכמה יתירה לשער היקפו כאורכו שהרי רב הונא שהיה מגדולי חכמי התלמוד לא נזדמן לו אלא אחד משבעים ומסורת בידינו להיות ארבעים ושנים שיטין ולהיות הגווילין נקיים עבים וחזקים:

[1] צ"ל ואם אין שיעור. [וכך הגיה הב"ח]

דף ג:

לשון ריא"ז

ונראה בעיני שלא נאמר כן בין שיטה לשיטה כמלא שיטה אלא בספרים שצריך ריוח בגליונות שלהן כמו שכתבנו אבל בתפילין ומזוזות א"צ בהן ריוח כל כך ואין צריך בין שיטה לשיטה כמלא שיטה וכך היא שיטת הפרשנים:

וספר התרומות פליג וכתב דלכתחלה אין תולין השם אלא יגרוד ויכתוב על הגרד אא"כ טעה ודילג עמו ב' תיבות של חול אז יכול לתלותו עם שתי תיבות של חול ומיהו בדיעבד שתלה אותו לבדו כשר וסמ"ג כתב דג' ענינים יש מחיקה גרידה תליה גרידה יפה מכולן דהיינו לכתוב השם על הגרד ולתלות התיבה של חול שגרד ומחיקה יפה מתליה דהיינו למחוק התיבה של חול ולכתוב השם על המחק ולתלות החול אבל תליה אין לעשות בשום עניינא דהיינו לכתוב השם בין השיטין ומיי' וטור וכן ריא"ז כתבו כרבינו:

וכתב הרא"ש בתשובה צורת האותיות אינן שוות בכל המדינות ואין פוסל בזה השינוי רק שלא יעשה ההי"ן חתי"ן בית"ן כפי"ן כמו שמפורש בגמ':

דף ד.

ואם שינה בשתי הפרשיות פסולה וכ' מיי' שאין לו תקנה וצריך להסיר היריעה והרא"ש כתב דודאי מועיל לו תקון כמו שמועיל תקון בחסרות ויתרות כ"ש בתקון הפרשיות אלא שאיני יודע איך יתקן טעיות הפתוחות והסתומות כי היה צריך למחוק הרבה לפניו ולאחריו ושמא יזדמן לו שם וגם היה צריך למעט הכתב בשביל ריוח שבין פרשה לפרשה ודבר זה יאסור ע"כ ורבו הדעות בצורות הפתוחות והסתומות ונהרא נהרא ופשטיה:

ומיהו נראה. דוקא שכתב השירה כשאר הכתב בלא פיזור אבל שינה בפיזור ממה שנהגו לא פסל ובלבד שיהא אריח על גבי לבינה:

לשון ריא"ז

ספר תורה שכתבה כשירה שעשה השורות האמצעיות ארוכות והעליונות והתחתונות קצרות הרי זה פסול וכן אם כתב השירה כל שיטותיה כשיטות ספר תורה פסולה:

וכתב מיי' שיתפור לקולא והטור כתב דכיון דלא איפשיטא עבדינן לחומרא:

יש אומרים אפי' ניקב כל תוכו כשר אבל בירושלמי יש שצריך שיהא מוקף גויל גם בפנים הלכך ניקב כל תוכו פסול. כתב ספר המצות אם נפל טפת דיו קודם שנגמר האות ולא היתה האות ניכרת ואח"כ נטל הדיו או שלא היתה מוקפת גויל מתחילה פסולה והוי כמו חק תוכות אבל אם כבר היתה עשויה כתקנה ונפל בה דיו יכול ליטלו והרא"ש

ז"ל פוסל גם בזה וכן כתב בספר התרומות וכתב עוד אפי' עשה רי"ש כמו דל"ת שאינו יכול לגרוד ולתקנו:

וכיוצא בזה כתב הרא"ש ז"ל בתשובה מ"ם פתוחה שנדבק פתיחתה ונסתמה אינו מועיל לגרוד הדבק ולפתחה דכיון שאינו עושה מעשה בגוף האות שנשאר אלא גורד הסתימה ובזה נעשה האות הוי לה כחק תוכות אבל בדבקות אות לחברתה כתב שמועיל גרידה: ומדברי רבינו בהלכות מזוזה משמע שאם חסרו התגין פסול כתב הרמב"ם ז"ל שאינו פסול וכתב הטור יו"ד סי' רעד ויראה שהוא פסול כיון דאמר רבא ז' אותיות צריכין ג' זיינין מעכבין וכן יראה מלשון הרא"ש ז"ל שכתב בהלכות תפילין על מה שכתב בשמושא רבה שצריך בתפילין תגין אחרים חוץ משעטנ"ז ג"ץ אם חסר מהם פסולין וכ' הרא"ש ז"ל על דבריו ולא מסתבר כלל למיפסל התפילין בשביל תגים אלו כיון שלא התבארו בתלמוד ע"כ וכיון שנתן טעם לדבריו בשביל שאינן מוזכרים בתלמוד מכלל דבחסרון תגין שעטנ"ז ג"ץ שמוזכרים בתלמוד פסול:

לשון ריא"ז

וכבר כתבנו שהתגין אינן מעכבין וכך היא שטת מז"ה גם רבי' משה כתב אם לא עשה התגין או הוסיף או גרע בהם לא פסל:

וכתב הרא"ש בתשובה לא יתכן בעיני למחוק ב' שיטין או ג' לכתוב ד' או ה' להכניס מה שדילג שממעט הכתב ומחזי כמנומר וטוב. לסלק היריעה:

ממה שהביא רבינו כאן בהל' תפלה ההיא דמגילה מוכח דסבירא לי' ס"ת בעי שירטוט וכן כתבו מיי' ורש"י ור"י והרא"ש וטור אמנם ר"ת פליג על זה כמו שכתב סמ"ג בשמו דדין ס"ת ותפילין שוין לענין שרטוט ולא מצינו חומר בס"ת יותר מבתפילין לענין שרטוט ולא עוד אלא שהמשרטט נקרא הדיוט מאחר שפטור ולא התיר ר"ת לשרטט אלא א"כ אין הסופר יכול לכוין כתיבתו וצ"ע על סמ"ג דבהלכות ס"ת מוכח דסבירא ליה דפירוש צריכה שרטוט כאמתה של תורה ר"ל כס"ת ובהלכות מגילה כ' דצריכה שרטוט כמזוזה שהיא אמיתה של תורה:

לשון ריא"ז

כל שכן ס"ת שצריך שירטוט כמו שביאר מז"ה ואפי' ג' תיבות אין כותבין מכתבי הקדש בלא שירטוט אבל שתים כותבין כמו שמבואר בגיטין בפרק הנזקין:

דף ד:

וכ' סמ"ג דגם כתיבת כל ס"ת צריך שיהיה לשם ס"ת וקדושה כמו האזכרות וכן כתב הטור יו"ד סימן רע"ד שצריך שיאמר הסופר כשיתחיל לכתוב ספר זה אני כותב לשם קדושת ס"ת ומספיק לכל הספר ואם לא עשה כן פסול אבל תקון הקלף ושרטוט וא"צ שיהא לשמה:

לשון ריא"ז

והוא שאמר כן פעם ראשונה שמצאו אבל אם לא אמר לו בפעם הראשון כלום וכשמצאו בפעם אחרת אמר לו כן אינו נאמן לפוסלו כמו שביאר מז"ה בפ' הנזקין וכן אם היה הספר ביד בעליו אינו נאמן לפוסלו אפי' אם אמר לו בפעם ראשונה:

דין עיבוד הקלף כתבו הרא"ש באורך עם כל הדעות עש"ב בראש הלכות ס"ת:

מיי' פ"ק מהל' תפילין כתב אופן עשיית הדיו למצוה מן המובחר לכתיבת ס"ת תפילין ומזוזות וכתב וז"ל ואם כתב שלשתן במי עפצא בקנקנתום שהוא עומד ואינו נמחק כשרים ר"ת כתב שאותם שעושים מעפצים פסול לס"ת והטור כ' שהוא כשר כיון שהוא עשוי עם קומוס:

וכ' מיי' דס"ת שכתבו על דוכסוסטוס פסול וסמ"ג כ' שהוא כשר אם כתבו על הדוכסוסטוס וכן כ' הטוי"ד סי' רעא:

כתב חציה על גבי גויל וחציה ע"ג קלף פסול אבל אם עשה חציה גויל וחציה צבאים אע"פ שאינה מצוה מן המובחר כשר:

לשון ריא"ז

ומעשה שנפסקה וי"ו של ויהרג בנקב ואמרו חכמים להביא תינוק בינוני שאינו לא חכים ולא טיפש אם קורא ויהרג כשר ואם לאו פסול וכן ראוי לומר בכל אות הדומה לחבירו או באות שניטשטש שאם טועה בו תינוק בינוני הרי הוא פסול:

מיי' הוסיף גם לפסול אם עשאה בעיגול:

דף ה.

לשון ריא"ז

לטטפות מז"ה אומר שהוא חסר בוי"ו ראשון ומלא בוי"ו אחרונה וחיפשתי כל הספרים ולא נמצא בשום ספר ובכולם כתיב לטוטפת מלא בוי"ו ראשון וחסר בוי"ו אחרונה וכן אומרים כל הגאונים וכן בדברי רבינו משה שהעתיק מן הספר המדויק הידוע להם וכן עיקר בקונטרס הראיות:

ינהוג לכתוב שדי מבחוץ על הריוח שבין פרשה לפרשה וכן נוהגין באשכנז ובצרפת לכתוב מבחוץ כנגד ה' אלהינו שם של ד' אותיות והם הסמוכות לאותיות של ה' אלהים באלפא ביתא כוזו במוכסז כוזו אבל מבפנים אין להוסיף מאומה ולא לעשות חותמות לפי שנראה כאילו מכוין לעשות לו קמיע לשמירה אלא יעשה המצוה כתקונה לקיים מאמר הבורא ית' והוא שומרנו והוא יצילנו על יד ימינו ע"כ וכן כתב הרמב"ם עש"ב וכן סמ"ג עש"ב:

וסמ"ג כ' וז"ל ותימה שאמר בלשון רבים פרשיותיה סתומות והלא אין כאן כי אם הפסק א' בין שמע לוהיה אם שמוע וכתב רבינו שמשון משום דקסבר על הארץ בסוף שיטה אחרונה וכן אני נוהג עכ"ל ושאר הפוסקי' כרבינו:

וכתב סמ"ג ומן הצדדין לא פירש ושמא מאחר שכורך כלפי שמע צריך בתחילה כדי לגלול היקף כמו בס"ת כך כתב רבינו שמשון וכן כתב הטור:

ובהפסק שבין פ' שמע לוהיה נהגו לעשות סתום על כן טוב שלא להניח ג' אותיות לא בסוף שיטה שמסיים בה שמע ולא בראש שיטה שמתחיל בה והיה ואם עשאה פתוחה כשירה:

לשון ריא"ז

ומצוה לעשות פרשיותיה סתומות שאין מניחין ריוח בין פרשה לפרשה אלא כותב שתיהן כאילו הן פרשה א' ואם עשאן פתוחות שהניח אויר ביניהם הרי זו כשרה כדברי מז"ה ושאר הפרשנים אבל רבינו משה אומר שמצוה לעשות ריוח שבין פרשה לפרשה כעין פרשה סתומה ואם עשה ריוח כעין פרשה פתוחה כשרה וכן נראה בעיני עיקר שאף הפרשה סתומה יש בה ריוח אלא שאינו דומה ריוח פרשה סתומה לריוח פרשה פתוחה כמו שכתבנו למעלה וכמבואר בקונט' הראיות:

מיי' פליג וכתב עוד מזוזה לא בעי עבוד לשמה וכן כ' סמ"ג ראיה לדברי מיי' אמנם כ' סמ"ג דנהגו לעבד קלף המזוזה לשמה וכן הרא"ש והטור:

בפנים מפורש פלוגתא דפוסקים אם מזוזה נכתבת על הגויל ומיי' מכשיר אותה על הגויל לכתחילה וכן על הקלף:

סמ"ג פליג וכתב בשם ר"ת ז"ל דהא דתפילין אין צריך שירטוט זהו בין שיטה לשיטה אבל שיטה אחת למעלה או שמא אפי' מארבע רוחות צריך לשרטט וכן נראה דברי הטור שכתב וז"ל וא"צ לשרטט בכל שיטה ושיטה ואם ירצה לשרטט הרשות בידו ומי שאינו יודע ליישר השיטה בלא שירטונו טוב שישרטט ע"כ מדקאמר שאין צריך לשרטט בכל שיטה ושיטה משמע הא בשיטה ראשונה צריך ומיימון כתב כרבינו:

וכתב רש"י שהיא פסולה אע"ג דעשאה בעור אחד בשני דפין והנוור פליג על זה ומכשירה ומ"מ כתב דטוב לכותבה בדף אחד:

דף ה:

בפי' הנגר פליגי רש"י ור"ת וכתב הטור והמדקדקין יוצאין ידי שניהם וקובעין חציה בזקיפה וחציה בשכיבה כגון כיפה והרא"ש כתב שנהגו העם כפרש"י ז"ל:
ומיי' כתב שיניחנה בתחלת שליש (התחתון) [העליון] של גובה השער ואם קבעה למעלה מזה כשירה והוא שירחיקנה מן המשקוף טפח והרא"ש וטור כתבו כרבינו:

לשון ריא"ז

ומצותה בתחלת שליש העליון ולמעלה ומז"ה אומר שמצותה בגובה שליש העליון ול"נ שמשליש העליון ולמעלה מניחה בכ"מ שירצה כמבואר בקונט' הראיות וכך היא שטת הפרשנים:
כתב הטור בית שאינו מקורה פטור ואם מקצתו מקורה ומקצתו אינו מקורה כתב הרמב"ם אם הקירוי אצל הפתח חייב ואם לאו פטור וכתב עוד שאין הבית חייב במזוזה אא"כ העמיד לו הדלתות קודם שיקבענה. ולא נהירא להרא"ש ז"ל שאין חיוב המזוזה תלוי בדלתות:

לשון ריא"ז

וכל הפתחים שיש להם פצימין מן הצדדין ותקרה מלמעלה אע"פ שאין להם דלתות חייבין במזוזה:

לשון ריא"ז

וכן ראוי לומר במי שסמך ראש פתחו על פני רחבו של כותל אע"פ שהיו פני הכותל שוין וחלקין הואיל ולא נעשו לתיקון הפתח אינו דומה לפצים והרי הוא כמו פתח שאין לו אלא פצים אחד ופטור מן המזוזה וכך היא שיטת מז"ה:

דף ו.

לשון ריא"ז

ומה הן הפצימין העמודין שהן מעצים או מאבנים שקובעין אותן בצידי הפתח ומעמידין בהן הדלתות והן סמוכות עליהן ועל אותן הפצימין נאמר וכתבתם על מזוזות ביתך ופעמים שהבנין עשוי מאבני גזית וא"צ לקבוע עמודים בצדי הפתח אלא משפין שם

הבנין יפה מכאן ומכאן והכותלים שמכאן ומכאן הן במקום פצימים שמעמידין בהם הדלתות כמו שביאר מז"ה:

רש"י עושה על זה ב' פירושים ומהם הוכיח הטור יו"ד סימן רפ"ו דאותם פתחים שהם חלוקים ועמוד באמצע דדיו להם במזוזה אחת אפי' אם יש בעובי העמוד טפח עש"ב:

ר"י פליג על זה וכתב דבית שער חייב מדרבנן אפי' אין בית פתוח לו:

לשון ריא"ז

בד"א בשלא היו הבתים פתוחים לתוכן אבל אם היו הבתים פתוחין לתוכן חייבין במזוזה שהרי אין להקל בהן יותר משערי חצרות שאין חייבין במזוזה לפי שהחצרות הן לפני הבתים ובתים פתוחים להם כמבואר בקונטרס הראיות:

דף ו:

מיי' פליג וכתב שאין חייבין אלא א"כ שהנשים יושבות להתקשט שם מפני שיש שם יחוד לדירת אדם אבל בסתם פטורים והטור מסכים לדעת רבינו:

לשון ריא"ז

בית התבן ובית הבקר ולולין של תרנגולין ובית האוצרות של יין ושל שמן ובית העצים אם הנשים מתקשטות בהן חייבין במזוזה שהרי הן בית דירה לאותן הנשים אבל אם אין שם נשים מתקשטו' בהן פטורין שאין דומין לבית המיוחד לדירת אדם כמבואר בקונ' הראיות:

מיי' פליג על זה כמו שהזכיר הרא"ש כאן ועיין בטור באורך:

לשון ריא"ז

ונראה בעיני שאם היה ארוך וקצר ויש בו כשיעור ארבע אמות על ארבע אמות חייב וכן נראה בעיני שאם היה בית גדול פתוח לבית קטן שאין בו ארבע אמות בין שהיה היכר ציר לצד הבית הגדול בין שהיה היכר ציר לצד הבית הקטן חייב במזוזה שפתחו של גדול הוא נחשב והרי הוא כבית הפתוח לרה"ר או לגינה שהוא חייב במזוזה ואפי' אם היה היכר ציר מבחוץ כמבואר בקונ' הראיות:

לשון ריא"ז

לפיכך ראוי לאדם להזהר בהן בחסרות ויתרות שאם כתב החסר מלא פסול עד שימחוק היתר ואם כתב המלא חסר פסול ואין לו תקנה שאין ראוי לתלות האות החסר בין השיטין ונראה בעיני שאם חסר כל המלה וכתב אותה כתקנה כשירה. אין מפסיקין

בפרשת קדש בין בחדש האביב בין והיה כי יביאך שהכל פרשה אחת הוא כמו שביאר מז"ה:

לשון ריא"ז

לפי שיטת רבינו משה צריך להזהר בפרש יות הללו שאם עשה הסתומה פתוחה או הפתוחה סתומה פסולה ושלש הפרשיות הראשונות כולן פתוחות ומתחילות מתחלת השיטה ופרשה אחרונה שהיא פרשת והיה אם שמוע היא סתומה ומתחלת באמצע השנוה שצריך להניח מן השטה לכל הפחות כשעור ט' אותיות כדרך שהם כתובות בס"ת:

דף ז.

מיי' פליג על זה וסבירא לי' דעור בתים של תפילין לא בעי עיבוד לשמן ושאר הפוסקים כתבו כרבינו דגם עור הבתים צריך שיהיה מעובד לשמן. וכתב בספ' המצות דיכול לעשות הבתים מקלף שגם הוא נקרא עור ומעור השליל אע"ג דחשוב כבשר לענין טומאה:

מיי' פ"ג מהל' תפילין פליג וכתב דהלכה למשה מסיני שיכרוך הפרשיות במטלית ואח"כ יכרוך שיער על המטלית וטוא"ח סי' ל"ב כתב כרבינו:

סמג עשין כ"ב מביא דעת רב שרירא ורב האי ורבינו יעקב דפליגי עם רבינו בהלכות קטנות בדין סדר הנחת הפרשיות תוך הבתים מהתפילין דאינהו סברי שצריך לסדרן כך קדש והיה כי יביאך והיה אם שמוע שמע ישראל (כאן נמצא חסר בדפוס) וכן כתב מיי' פ"ג מהלכות תפילין ורש"י וסמ"ג כתבו שנהגו כדברי מיי' וכתב הטור כיון דאיכא פלוגתא דרבוותא טוב להניח ב' תפילין ולא יניח שתי הזוגות בכיס א' כי א' מהם חול וכן היה נוהג הרא"ש ומהר"ם ז"ל:

לשון ריא"ז

ארבע פרשיות הללו סודרן על ראשו עד שיקרא אותן העומד כנגדו כסדר שהן כתובים בתורה בתחלה קדש לי ואח"כ והיה אם שמוע בפרשת והיה עקב ונמצאו קדש והיה כי יביאך בימין הקורא ולשמאל המניח ושמע והיה אם שמוע לשמאל הקורא לימין המניח ופרשת קדש בבית החיצון מצד זה ופרשת והיה אם שמוע בבית החיצון מצד זה כמו שביאר מז"ה בפסקיו וראיותיו מבוארות בספר המכריע בערך ע"ו:

.

לשון ריא"ז

ויש אומרי' שהתיתורא הוא בתפלה של יד שמשים על הטוטפת רצועה אחרת שתהא זו על גבי זו שתי וערב ודומה כגשר על הנהר והרי כל אלו הלכה למשה מסיני בין התיתורא בין המעברתא בין הרבוע כדרך שבארתי:

דף ז:

סמג עשין כב פליג עם רבינו בהלכות קטנות בחריץ שעושין לתפילין להבדלת הבתים שכתב שצריך שיגיע החריץ למקום התפר ומדברי רבינו נראה דאין צריך:

וכתב בספר התרומה שצריך שישחירם ישראל לשם תפילין ואין להשחירם ע"י עכו"ם וכתב המיי' שאם לא יעשה הבתים שחורים יעשה הרצועות מצבע הבתים:

לשון ריא"ז

ויהיו התפילין מרובעות בתפירות שתהיה ברבוע וגם התפילין עצמם יהיו מרובעו' בזויות ואלכסונות כדרך כל מרובע והמורה אומר שיהיו מרובעין מכוון ארכו כרחבו וכך היא שיטת רבינו משה ומז"ה מכשיר אע"פ שארכו יתר על רחבו ובלבד שיהיו מרובעות בזויות ואלכסונות כמבוא' בקונטרס הראיות:

מיי' פ"ג מהל' תפילין פליג עם רבינו וכתב דאם נפסקה הרצועה אין קושרין אותה ואין תופרין אותה אלא יסירנה ויגנזנה וטור א"ח סי' ל"ג כתב דאותה שסביב הראש אין מועיל לה קשירה ותפירה אבל התלוי ממנה ושסביב הזרוע אין קשירה פוסל בה וסמ"ג כתב בשם הרב ר' ברוך אם נפסקה הרצועה ופחותה מכשיעור אין לו תקנה לא לקושרה ולא לתפרה אבל לפי מה שקבלתי מותר וכן משמע בדברי הרב רבי אליעזר ממי"ץ:

לשון ריא"ז

נפסקו הרצועות עד שנפחתו משעורן אינו ראוי לא לקושרן ולא לתופרן אלא מחליף בהן רצועות אחרות שיהיה בהן שיעור האמור בהן:

יש אלפסי שכתוב בהן דימינא עד טבורא דשמאלא עד חדייא כ' הטור אם פחת או הוסיף על השיעור לא עכב:

לשון ריא"ז

כמה שיעור אורך הרצועה רצועה של יד כדי שתקיף את הפרק במקום שמניח את התפלה ותמשך הרצועה עד אורך אצבע צרדה שהיא האמצעית של יד ויכרוך שם ראש הרצועה ושיעור אורך הרצועה של ראש מבואר בשמושא [רבה] תפילין רצועה הימנית כדי שתגיע עד כריסו והשמאלית עד החזה ואם רצה להאריך בהם יותר הרשות בידו:

דף ח.

סמ"ג עשין כ"ב פליג עם רבינו וכתב בשם ר"ת ורב יהודאי גאון ורב עמרם דאפילו לא שח בין תפילה לתפילה אלא שמניח זה אחר זה בלא שיחה מברך על של יד להניח ועל של ראש על מצות תפילין וכשהוא שח יברך על של ראש שתים ומיימון כתב כרבינו וטור כסמ"ג:

לשון ריא"ז

שח בין תפילה לתפילה חוזר ומברך על של ראש שתים להניח תפילין ועל מצות תפילין לפי שברכת להניח תפילין עושה על שתיהן הואיל והפסיק בשיחה קודם שמניח תפלה של ראש שהיא מצוה לעצמה הפסיד אותה הברכה חוזר ומברך להניח תפילין פעם שניה כמו שביאר מז"ה וראיותיו נכוחות:

דף ח:

לשון ריא"ז

וכן כל המברך על המצוה ושח קודם שהתחיל במצוה הפסיד אותה הברכה וצריך לחזור ולברך כמבואר בקונטרס הראיות. השח בין תפילה לתפילה עבירה היא בידו ויחוזר עליה ממערכי המלחמה לפי שהפסיד הברכה ובירך ברכה לבטלה:

סמ"ג עשין צ"ב פליג עם רבינו בהנחת תפילין בחש"מ שכתב שמניחין תפילין בחש"מ דאות פסח וסוכות היא מעשיית מלאכה ובחהו"מ מותר מן התורה וכ"כ בשם הירושלמי ורבינו שמשון בר' אברהם ור"י בר' ברוך ורבינו כתבו סתם דשבתות וי"ט לאו זמן תפילין נינהו ומדחזינן דסבירא דאיסור מלאכה בחש"מ הוא מן התורה כדאיתא בריש מועד קטן אלמא דס"ל דאין מניחין תפילין בחש"מ וכן תראה שהרא"ש וטור א"ח סי' תקמ"ה פסקו שמניחין בחש"מ משום דסברי להו דאיסור מלאכה בחש"מ הוי דרבנן ומיי' ז"ל ס"ל דאיסור מלאכה בחש"מ הוי דרבנן אפשר דס"ל דמניחן בחש"מ וכן מצאתי באיזה ספרי הרמב"ם ז"ל ישנים שכתוב בהם בהלכות תפילין ובחש"מ מניחן בלא ברכה:

לשון ריא"ז

יצאו שבתות וימים טובים שהן עצמן אות שהרי משמירת שבת אדם זוכר יחודו של הקב"ה שברא עולמו ושבת ביום השביעי ועל זה נאמר אני ה' אלהיכם בספר יחזקאל ואת שבתותי קדשו והיו לאות ביני וביניכם כי אני ה' אלהיכם וכן שמירת ימים טובים אדם זוכר יחודו של הקב"ה שצוהו על כל יו"ט ויו"ט לפי ענינו אבל מניחין תפילין בחש"מ שאינו בכלל יו"ט כמבואר בקונ' הראיות בסוף פרק ביצה:

אומרים הגאונים שמניחין תפילין בט"ב שהרי גם האבל מניח תפילין מיום ראשון ואילך כמו שביארנו בהלכות אבל וכן ביאר מז"ה פרק אלו מגלחין:
וכתב הטור דרבינו פרץ פליג על זה וסבר דכיון דלילה זמן תפילין הוא אלא שאין להניחן בלילה גזירה שמא ישן בהן מי שרוצה לצאת בדרך יכול להניחן קודם זמנן ולברך עליהן מיד וטור מדידיה כתב כרבינו:

לשון ריא"ז

היה משכים לצאת לדרך ומתירא שמא יאבדו הרי זה מניחן עליו שאף לדברי האומר לילה אינו זמן תפילין אם הוא מניחם כדי לשומרן מותר ולכשיאיר היום ממשמש בהן ומברך עליהן וכן ראוי לומר כשמשכים ולובש ציצית בלילה:

דף ט.

ופי' רבינו יחיאל דוקא כשעושה כל מלאכתו בשמאלו אבל אם הוא כותב בימינו אע"פ ששאר מלאכתו בשמאלו דינו כשאר כל אדם:

לשון ריא"ז

והאיטר מניח בימינו שהיא שמאלו ואם היה שולט בשתי ידיו מניח בשמאלו שהוא שמאל כל אדם אין לו זרוע שנחתכה זרועו השמאלית למעלה מן הקיבורת פטור מתפלה של יד:

לשון ריא"ז

קשר תפילין ש"ר צריך שיהיה למעלה בגובה העורף שהוא סוף הגולגולת כמבואר בקונט' הראיות ושל יד בגובה הזרוע שהוא הקיבורת וכן צריך שיהיה הקשר כלפי פנים שיהיה הקשר של ראש באמצע שהוא מכוון כלפי הפנים ושל יד יהיה כנגד פני הקיבורת שהוא מכוון נגד הלב ולא בצדו של הקיבורת:

דף יא.

וכתב מיימון דאותן הפטורין יכולין להתעטף בלא ברכה ור"ת ז"ל כתב שיכולות לברך אע"פ שהן פטורות וכתב הטור ויותר טוב שלא יברכו וצ"ע בדברי ר"ת דהא סבירא ליה דכל הפטור מן הדבר ועושהו נקרא הדיוט:
וסדינין אע"פ שאדם ישן בהן בבקר עיקר תשמישן בלילה וכסות לילה מיקרו. טור:

לשון ריא"ז

וטלית שאין בה ארבע כנפות פטורה ואם יש לה יותר מארבע מחויבת שהרי יש לכל

חמש ארבע ואינו מטיל אלא לארבע כנפות בלבד שהרי התורה אמרה ד' ולא יותר. החותך אחת מד' כנפות טליתו כדי לפוטרה מן הציציות לא עשה כלום שהרי במקום החתך נעשו שתי קרנות והרי היא בעלת חמש כנפות וחייבת בציצית וכן אם קשר הכנף הרביעי או שתפר ונראה כאילו אינו לא עשה כלום שאין הכנף מתבטל בקשירתו או בתפירתו:

לשון ריא"ז

ועד שלא יטיל בה ד' ציציות על ד' כנפות אין בהן משום מצוה ואין ראוי ללובשה:

דף יא:

היתה מרובעת וכפלה כתב מיי' אין מטילין ציציותיה על כנפיה כמו שהיא כפולה אא"כ תפרה כולה ואפי' מרוח אחת ומלשון הרא"ש יראה שחייבת אע"פ שלא תפרה:

אלא מברך להתעטף בציצית ואם פשט טליתו ולא היה דעתו ללובשו מיד כשחוזר ולבשו צריך לברך אבל אם היה דעתו ללובשו מיד כגון שפשט אותו כדי ליכנס לבית הכסא בזה אני מסתפק אם צריך לברך שיש פנים לכאן ולכאן דאיכא למימר כיון דילפינן כל התורה כולה מתפילין כל אימת דממשמש בהו מברך פי' אם זזו ממקומן ולא ידע שלא היו במקומן אבל אם הזיזם ממקומן אדעתא להחזירן מיד התם נמי לא היה צריך לברך וזה דעתי והישן בטליתו בלילה אין צריך לברך עליו בבקר. טור:

דף יב.

וכתב הטור ואין אדם חייב לקנות טלית בת ד' כנפות כדי להתחייב בציצית ומ"מ יפה הדבר שיהיה לכל אדם בגד קטן בת ד' כנפות להתלבש בו:

לשון ריא"ז

כלים המונחים לו בקופסה ואינו לובשן פטור מן הציצית שאין הציצית חובת טלית אלא חובה המוטלת על האדם ללובשה שלא ילבש טלית בלא ציצית אע"פ שיכול אדם ללבוש טלית בעלת שלש כנפים ולפטור עצמו מציצית לעולם אין ראוי לאדם לפטור עצמו מן המצוה אלא יחזור אחר טלית בעלת ארבע כנפות ויקיים בה מצות ציצית והמחזר לפטור עצמו ממצות עשה מענישין אותו מן השמים בעת שיש [ריתחא] בעולם:

וכת' בעל העטור דאם ירצה להוסיף יוסיף כמה שירצה ור"י פירש דעד שמונה כפולים שהם ט"ז מוסיף טפי לא:

וצריכה שתהא הציצית משולשלת ויורדת למטה מן הכנף ארבעה אצבעות בגודל ואם רצה להאריך בה מאריך בה כל מה שירצה אפילו אמה או שתים שאין לה שיעור למעלה ויש שעושין טפח אחד גדיל ושתי טפחים ענף וכך הוא בפרדס המורה:

דף יב:

וכתב הטור דרש"י פירש דבעינן כדי עניבה מן הענף ור"י פי' דאפילו נחתך כל הענף ולא נשאר אלא כדי עניבה מן הגדיל כשר ואם לא נשאר כדי עניבה אפילו בחוט אחד שנפסק כולו פסול הילכך נפסקו ב' ראשין פסול שמא נפסק חוט אחד מד' חוטין אבל אם לא נפסק אלא חוט אחד כשר ויש אומרים בענין אחר וזה נראה להרא"ש ז"ל:

לשון ריא"ז

חוטי ציצית שנתקו ונשארו בהם למטה מן הכנף כדי לעונבן כשרים והוא שיהא הקשר הסמוך לכנף קיים שאם נפסק החוט אפילו חוט אחד למעלה מן הקשר פסולה שהרי נפסק החוט מעיקרו והרי היא כאלו אינו ואם היה הקשר קיים ויכול לענוב כל חוט לעצמו ואינו יכול לעונבן כולן כא' הרי זה ספק בתלמוד ואם אינו יכול לעונבן מרוב עוביין ואילו הוו דקים היה יכול לעונבן הרי אלו כשרים שאינם נפסלים מפני רוב העוביה:

לשון ריא"ז

וצריך שירחיק נקב הכנף שנותן בו החוטין משפת הכנף מלמטה בין מן הצד כמלוא קשר השני של גודל ששעורו שלש אצבעות בגודל ולא יוסיף להרחיק מזה השיעור ולא יפחות מכן ונמצאו החוטין יורדים מן הנקב על שפת הכנף ואם לא הרחיק משפת הכנף כענין זה פסולה וכך היא שטת מז"ה אבל לפי שטת המורה צריך להרחיק כמלא קשר הראשון של גודל ולא יפחות ולא יוסיף להרחיק יותר מג' אצבעות וכן נראה בעיני עיקר כמבואר בקונט' הראיות:

ודוקא בזמן התכלת אבל בזמן הזה עביד כמה דבעי סמ"ג וטור:

לשון ריא"ז

ויש שנוהגין לעשותן (י"ג) כענין זה כורך חוליא אחת וקושר ועוד כורך שתי חוליות וקושר ועוד כורך ב' חוליות וקושר ועוד כורך ב' חוליות וקושר קשר חמישי ונמצאו שני קשרים סמוך לכנף וג' קשרים למטה משום דמעלין בקדש ולא מורידין ומן התורה דיו בקשר אחד אלא שנהגו לעשות בו ה' קשרים כדי שיעלה בחשבון הקשרים וחשבון

החוטים בגימטריא של ציצית תרי"ג כנגד תרי"ג מצות לקיים מה שנאמר וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה':

דף יג:

סמ"ג עשין סימן כו פליג עם רבינו דפסק בשם רב עמרם ובשם ר"ת כבית שמאי דסדין בציצית פטורין ואפילו להטיל ציצית פשתן בסדין של פשתן סברי דפטורין וגם יש אוסרין ורבינו כתב (דהא דלא) [דהאידנא] רמינן ציצית פשתן לסדין פשתן וכן מיימון:

לשון ריא"ז

אע"פ שהתירה תורה להטיל חוטי תכלת של צמר בסדין של פשתן חכמים אסרו גזירה משום כסות לילה שמא ילבש סדין אחר חשיכה כמו שלובשו כל היום ולילה אין בו מצות ציצית והרי הוא לובש כלאים שלא במקום מצוה אבל מטיל בו חוטי לבן של פשתן כדברי רבינו יצחק ויש גאונים שאוסרין אפילו להטיל בו חוטי פשתן שמא יטיל בו תכלת של צמר וילבשנו בלילה וכך היא שטת מז"ה כמו שביאר בספרו ודבריו נכוחים:

דף יד.

וכתב מיי' שצריך לעשות הציצית מצבע הטלית אם הטלית אדום יעשה גם הציצית אדום ואם ירוק ירוק וכן פרש"י ור"י פי' שאין צריך וכתב סמ"ק ומיהו נכון ליזהר שלא לעשות ציצית של פשתן בשלי משי:

סמג עשין נו פליג עם רבינו דפסק כרבא דאמר צמר ופשתים פוטרין בין במינן בין שלא במינן שאר מינין במינן פוטרין שלא במינן אין פוטרין ומצריך לעשות ציצית של משי לטלית של משי ומיי' פסק כרבינו פ"ג מה' ציצית וטוא"ח סי' ט' כתב כסמ"ג:

לשון ריא"ז

אין דוחין איסור שעטנז אלא משום מצות תכלת אבל במקום שאין תכלת אין מטילין חוטי צמר בטלית של פשתן הואיל ואפשר לקיים המצוה בחוטי פשתן אין דוחין איסור שעטנז בלא צורך וכן בטלית של שירים אין מטילין בה צמר ופשתים אלא או כולו צמר או כולו פשתים או ממינו כגון חוטי משי י"א שבגדי צמר ובגדי פשתים חייבים בציצית מן התורה אבל השירין והכלך ונוצה של עזים אין חייבים בציצית אלא מד"ס וכך היא שטת רבינו יצחק בפסקיו אבל לדברי מז"ה כולן חייבין מן התורה וכן עיקר כמו שביאר מז"ה בפסקיו: